

## Avrupa Birliği'nin atıřmalđ Bölgeler Madenlerini Kapsayan Düzenlemesi ile İlgili Soru/Cevaplar<sup>1</sup>

1 Ocak 2021 tarihinde Avrupa Birliği'nde atıřmalđ Bölgeler Madenleri Düzenlemesi yürürlüğe girecektir. Bu düzenleme kimi zaman silahlđ çatışmaları finanse eden veya zorla çalıştırmayla çıkartılan dört madenin – kalay, tantal, tungsten ve altın - ticaretini engellemeye yardımcı olmayđ hedeflemektedir.

### “atışma Bölgesi Madenleri” Nelerdir?

Politik açıdan istikrarsız bölgelerde maden ticareti, silahlđ grupları finanse etmek için, zorla çalıştırmayı ve diğer insan hakları ihlallerini teşvik etmek için ve rüşvet ile kara para aklamayı desteklemek için kullanılabilir.

Kalay, tungsten, tantal ve altın gibi “atışma bölgesi madenleri” olarak adlandırılan, 3TG olarak belirtilen, madenler cep telefonları ve otomobiller gibi günlük ürünlerde veya mcevheratta kullanılabilir.

Tüketiciler için satın aldıkları bir ürünün şiddet, insan hakları ihlalleri ve diğer ülkelerdeki suları finanse edip etmediğini bilmek güçtür.

### Çatışma Bölgesi Madenleri Hangi lkelerden Gelmektedir?

Çatışmadan etkilenmiş veya yüksek riskli olarak sayılan ülkeler şunlardır:

- Yerel, bölgesel veya global olarak doğal kaynakları yüksek talep gören madenleri kapsayan lkeler,
- İç savaş, çatışma sonrası kırılgan bir hkmet gibi silahlđ çatışmadan muzdarip ülkeler veya zayıf veya mevcut olmayan bir yönetime ve insan hakları ihlalleri dahil uluslararası hukuk ihlallerine tanık olan lkeler.

### AB Neden şirketleri Arasında Sorumlu Maden Tedarikini Teşvik Etmektedir?

3TG madenlerde ve metal tedarik zincirinde satıştan sağlanan paranın silahlđ gruplara veya suça gidebileceği çeşitli aşamalar (ıkartılma, rafine edilme, nakliye) bulunmaktadır.

Bu gelir kaynağı genelde zayıf veya istikrarsız ülkelerde silahlđ çatışmayı, şiddeti ve insan hakları ihlallerini sürdürmeye yardımcı olabilir.

Bu silahlđ grupların ve suların artık bir gelir kaynağı olarak 3TG satın alımına gvenemeyeceğinden emin olma şu yollarla sağlanır:

- Bu grupların faaliyetlerine devam etmelerini zorlaştırarak,
- İnsan hakları ihlalleri ile mücadele ederek.

### Yeni Avrupa Birliği Düzenlemesi Ne Yapmaktadır?

AB düzenlemesi şunları amaçlamaktadır:

- 3TG metallerin (kalay, tungsten, tantal ve altın) AB ithalatçılarının, OECD tarafından getirilen, uluslararası sorumlu tedarik standartlarını karşılamasını sağlamak
- Global ve AB 3TG rafinerilerinin sorumlu bir şekilde tedarik etmesini sağlamak

<sup>1</sup> Bu bölüm Avrupa Komisyonu'nun resmi sitesinde yer alan soru cevapları kapsamaktadır. <http://ec.europa.eu/trade/policy/in-focus/conflict-minerals-regulation/regulation-explained/>

- Çatışma bölgesi ve madenlerin yasadışı sömürülmesi arasındaki bağlantının kırılmasına yardımcı olmak
- Maden işçileri dahil yerel halkın sömürülmesine ve suiistimal edilmesine son vermeye yardımcı olmak

Düzenleme şu mineral ve metalleri kapsamaktadır:

- Altın
- Kalay
- Tungsten
- Tantal

Düzenleme tedarik zincirindeki AB şirketlerinin bu mineralleri ve metalleri sadece sorumlu ve çatışmasız kaynaklardan ithal etmesini sağlamasını gerektirmektedir.

### **AB Yeni Düzenlemesi Ne Zaman Yürürlüğe Girecektir?**

Yeni düzenleme 1 Ocak 2021'de yürürlüğe girecektir. Bu şirketlere yeni kurallara uymaları için yeterli zaman verecektir. Avrupa Komisyonu düzenlemenin kapsadığı tüm şirketleri bu tarihten önce gerekli özeni göstermeye başlamaları yolunda teşvik etmektedir.

### **AB Düzenlemesi Neden Sadece Dört Madeni Kapsamaktadır?**

AB düzenlemesi kalay, tantal, tungsten ve altını kapsamaktadır çünkü bunlar genellikle silahlı çatışmalara ve alakalı insan hakları ihlallerine bağlı dört madendir.

Düzenleme ayrıca çatışma bölgesi madenlerindeki ticareti engellemeye yardımcı olmak amacıyla tanınan kurallardan yararlanır. Bu kurallar OECD uzmanları tarafından endüstri, sivil toplum ve diğer hükümetlerle işbirliği sonucu oluşturulmuştur.

Bu kurallar "Çatışmalardan Etkilenmiş ve Yüksek Riskli Bölgelerin Madenlerine İlişkin Sorumlu Tedarik Zinciri için OECD Uyum Rehberi" olarak adlandırılan dökümanda açıklanmıştır. Rehber özel olarak kalay, tantal ve tungsten ile ilgilenen ve altınla ilgilenen olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır.

ABD'nin ayrıca çatışma bölgesi madenleri ile ilgili bir kanunu bulunmaktadır: Dodd-Frank Wall Street Reformu ve Tüketici Kanunu 2010'un 1502 Bölümü. Bu kanın da aynı dört ürünü kapsamaktadır.

### **AB'nin Düzenlemesi Çatışma Bölgesi Madenleri Sorununu Çözer mi?**

Dünyanın en büyük ticari bloğu olarak AB büyük bir piyasadır, bu nedenle diğer piyasaları da benzer önlemler almaları yolunda teşvik etmesi önemlidir. Kanunlar yürürlüğe girer girmez düzgün bir şekilde uygulanmalıdır.

Avrupa Birliği bu kapsamda şu konularda çalışmaktadır:

- OECD gibi uluslararası alanda çatışma bölgesi madenlerine dair uluslararası ilkeleri geliştirmek.
- Söz konusu madenlerin ana tedarikçisi ve alıcısı ülkeleri çatışma bölgesi madenleri ile mücadele etmek amacıyla önlemler almaya yöneltmek.

### **AB'nin Düzenlemesi Hangi Ülkelerle İlgilidir?**

AB düzenlemesi kalay, tungsten, tantal ve altın minerallerini ve metallerini AB'ye ithal eden şirketlere, bu madenler nereden çıkartılırsa çıkartılsın, doğrudan uygulanacaktır.

Avrupa Komisyonu dışarıdan uzmanlardan oluşan bir gruba çatışmadan etkilenmiş ve yüksek riskli bölgelere dair bir liste hazırlama görevi verecek ve bu liste düzenli olarak güncellenecektir. Liste:

- İndikatif olacaktır – çatışmadan ve diğer alakalı yasadışı faaliyetlerden etkilenen veya etkilenebilecek bölgelere dair bir gösterge verecektir;
- Teferruatlı olmayacaktır – dünyada çatışmadan etkilenen her bölgeyi ille de kapsamayacaktır, yani şirketler listede yer almayan çatışmadan etkilenmiş bölgelerde faaliyet gösteren şirketler düzenlemeye uymak zorunda olacaktır.

### **Düzenleme Kaç Şirketi Etkileyecektir?**

Düzenleme doğrudan 600 ile 1000 AB ithalatçı şirketine uygulanacaktır. Düzenleme dolaylı olarak AB içerisinde olsun olmasın yaklaşık 500 kalay, tantal, tungsten ve altın rafinerisini etkileyecektir.

### **Düzenleme Sadece AB'de Yerleşik Şirketlere mi Uygulanacaktır?**

Doğrudan, evet. Düzenleme sadece AB'de yerleşik kalay, tantal, tungsten ve altın ithalatçılarına uygulanacaktır(. Bu madenler ister mineral cevheri, konsantre olsun ister işlenmiş metal olsun.) Dolaylı olarak, düzenleme AB içerisinde yerleşik olsun veya olmasın, kalay, tantal, tungsten ve altın rafinerilerinin sorumlu kaynak kullanımını destekleyecektir. Bu AB ithalatçılarının tedarik zincirlerindeki rafinerileri tanımlamalarının ve bu rafinerilerin yerinde doğru uyum pratiği yaptıklarını kontrol etmelerinin şart olacağından kaynaklanmaktadır. AB ithalatçı şirketleri rafinerilerin uyum pratiklerini yetersiz veya riskli buldukları zaman bunu rapor etmek zorunda kalacaklardır. Şirketlere yardımcı olmak için Avrupa Komisyonu sorumlu bir şekilde kaynak kullanan global rafinerilere ait "beyaz liste" olarak adlandırılan bir liste yaratacaktır.

### **"Due diligence" (Uyum) Ne Anlama Gelmektedir?**

Due diligence terimi gerekli özeni göstererek hareket etme ve bir karar vermeden önce bir konuyu araştırma anlamına gelmektedir. Diğer bir deyişle, bu devam eden, proaktif ve duyarlı bir süreç olup bu yolla şirketler tedarik zincirlerindeki riskleri tanımlayabildiklerine, yönetebildiklerine ve rapor edebildiklerine emin olmak için sistemler ve süreçleri devreye sokarlar.

Düzenlemenin kapsadığı madenler için bu, şirketlerin satın aldıklarının sorumlu bir şekilde tedarik edildiğini ve çatışmaya veya diğer alakalı yasadışı faaliyetlere katkı sağlamadığını kontrol etmeleri gerektiği anlamına gelmektedir.

Due diligence'ı (uyumu) uygulayan şirketler ilk önce kırılğan veya çatışmalardan etkilenmiş bir bölgeden tedarik etmenin ne kadar riskli olduğunu kontrol ederler. Bu ham maddelerin çatışmayı, zorla çalıştırmayı veya düzenlemede yer alan diğer riskleri finanse edebilme olasılığını değerlendirirler. Tedarik zincirlerini kontrol ederek bu riskleri sorumlu bir şekilde yönettiklerine emin olabilirler.

### **Yeni AB Uyum Sistemi Nasıl Çalışmaktadır?**

AB kalay, tantal, tungsten ve altın ithalatçıları, çatışmayı veya diğer yasadışı uygulamaları finanse edecek şekilde üretilmediğinden emin olmak için ne satın aldıklarını kontrol etmek zorundadırlar.

Düzenleme, ithalatçıların OECD'nin "Çatışmalardan Etkilenmiş ve Yüksek Riskli Bölgelerin Madenlerine İlişkin Sorumlu Tedarik Zinciri için Uyum Rehberi"nde belirtilen beş adımlık çerçeveyi izlemelerini şart koşmaktadır.

Bu adımlar bir ithalatçının:

- Güçlü şirket yönetim sistemleri kurmasını
- Tedarik zincirindeki riskleri belirlemesi ve değerlendirmesini
- Belirlenen risklere yanıt verebilecek bir strateji tasarlamasını ve uygulamasını
- Tedarik zinciri uyum çalışmalarının bağımsız üçüncü taraflarca denetlenmesini
- Tedarik zinciri uyum çalışmalarının yıllık olarak raporlanmasını

gerektirmektedir.

### **Neden Farklı Şirketler İçin Farklı Şartlar Vardır?**

Malların üretimi, genellikle tedarik zincirinde farklı türde faaliyet gösteren çok sayıda şirketi kapsar. Ham maddeleri çıkartan, işleyen ve rafine eden şirketler "upstream" şirketler (maden/rafineri şirketleri) olarak adlandırılır. AB düzenlemesi upstream şirketleri şöyle belirtir:

- Madencilik şirketleri
- Ham madde ticareti yapanlar
- Dökümcüler
- Rafineriler

"Downstream" (kullanıcı) şirketler olarak adlandırılan diğer firmalar upstream safhasında üretilen metalleri daha da işleyerek bitmiş ürün haline getiren firmalardır. Downstream safhası ürünün diğer işletmelere, hükümetlere veya özel şahıslara satışını içerir.

AB düzenlemesi maden/rafineri şirketleri ve kullanıcı şirketleri için farklı kurallar getirir:

- Maden/rafineri şirketleri ithalat yaptıklarında, bu tedarik zincirinin en riskli parçası olduğundan, uyumla ilgili mecburi kurallara uymak zorundadırlar.
- Kullanıcı şirketleri iki kategoriye ayrılır:
- Metal safhası ürünleri ithal edenler kullanıcı şirketleri mecburi uyum kurallarını yerine getirmek zorundadırlar
- Metal safhasının ötesinde faaliyet gösteren kullanıcı şirketlerinin AB düzenlemesi kapsamında yükümlülükleri yoktur; ancak bu şirketlerin gerekli özeni gösterme (uyum) sürecini daha şeffaf yapabilmeleri için raporlamayı ve diğer araçları kullanmaları beklenmektedir ki buna finansal olmayan raporlama direktifinde yer alan çok sayıda büyük şirket de dahildir.

### **AB'de Yer Alan Tüm Şirketler Uyumu Uygularlar mı?**

Şu anda AB'deki tüm şirketler uyumu uygulamamaktadır – ancak bu düzenleme sayesinde gelecek yıllarda daha fazla şirketin uyumu uygulaması beklenmektedir.

### **Şirketlerin Düzenlemeye Uygun Davranıp Davranmadığını Kim Kontrol Etmektedir? Ve Nasıl?**

Her AB Üyesi Devlet AB ithalatçısı şirketlerin düzenlemeye uygun davranıp davranmadığını kontrol etmelidir.

Üye Devletlerin yetkilileri dökümanları inceleyecek ve raporları denetleyeceklerdir. Gerekli takdirde, ithalatçının tesislerinde yerinde incelemelerde bulunabileceklerdir.

### **Bir Madenin Sorumlu Bir Şekilde mi Çıkartıldığını Bilmek Nasıl Mümkün Olabilir?**

AB ithalatçıları aşağıdaki bilgiyi sunan iç sistemler ve süreçleri devreye sokmalıdırlar.

Örneğin maden ithalatçıları şunları yapmalıdır:

- Minerallerin hangi ülkeden geldiğini belirtmelidir
- İthal edilen miktarları ve ne zaman çıkartıldıklarını belirtmelidir.

Hem mineral hem de metal ithalatçıları:

- İthal ettikleri mineralleri ticari ismi ve tipi bazında listelemelidirler.
- Tedarikçilerinin adlarını ve adreslerini sunmalıdırlar.

Bunu iç yönetim sistemlerinin bir parçası olarak yapmalıdırlar ve destekleyici dökümanlar sunmalıdırlar.

Mineraller çatışmadan etkilenmiş ve yüksek riskli bölgelerden geldiği zaman, ithalatçılar şunlara dair ekstra bilgi sağlamalıdırlar:

- Minerallerin geldiği madene
- Minerallerin nerede birleştirildiği, alınıp satıldığı ve işlendiğine
- Ödenen vergilere, ücretlere ve ruhsatlara dair.

### **Bir Şirket Düzenlemeye Uygun Hareket Etmezse Ne Olur?**

Bir AB üyesi Devlet bir AB ithalatçısının düzenlemeye uygun hareket etmediğini öğrenirse, şunları yapacaktır:

- Firmaya sorunu belirli bir süre içerisinde anlatmasını isteyecektir ve
- Böyle yaptığından emin olmak için takip edecektir.

### **Yeni AB Düzenlemesinin Tasarlanması ve Geçmesinde Kimler Yer Almıştır?**

AB'nin yürütme organı olarak Avrupa Komisyonu düzenlemenin tasarlanmasında görev almıştır. Bunu yaparken AB Üyesi Devletlere ait hükümetlerin temsilcilerinin ve Avrupa Parlamentosunun yer aldığı AB Konseyi ile yakın çalışmıştır.

Konsey ve Avrupa Parlamentosu düzenlemeyi onaylamada son sözü söyleme hakkına sahiptir.

Avrupa Komisyonu bu düzenlemeyi tasarlarken ayrıca şu kurumlara danışmıştır:

- Hükümet dışı organizasyonlar ve çatışma bölgesi minerallerindeki ticaretle mücadele etmek için eylem düzenleyen sivil toplum kuruluşları
- Madencilik şirketleri
- Ticaret yapanlar, yani ihracatçı ve ithalatçılar
- Dökümhaneler, rafineriler ve imalatçılar
- Madenden çıkartma ve eritme yapılan ülkeler
- Kullanıcılar tarafındaki şirketler
- OECD

### **Diğer Ülkeler Sorumlu Tedariği Teşvik Etmek İçin Ne Yapmaktadır?**

2011 yılında Birleşmiş Milletler oybirliği ile İşyeri ve İnsan Hakları Yol Gösterici İlkelerini imzalamıştır. Yol Gösterici İlkeler şirketlerin faaliyetlerinin insan haklarına zarar vermediğine ve ihlal etmediğine dair sorumlulukları olduğunu belirtir. Yol Gösterici İlkeler riske dayalı uyumun şirketlerin bu sorumluluğunu yerine getirmede pratik ve etkin bir yol olduğu tavsiyesinde bulunur.

2011 yılından beri OECD – 35 gelişmiş ülkenin hükümetler arası ekonomik organı – üye ülkelerinde faaliyet gösteren şirketler için sorumlu tedarığe ilişkin rehber yayınlamıştır. OECD Uyum Rehberi şirketlere sorumluluklarını yerine getirmeye yardımcı olmada uluslararası bir standart olarak kabul edilmiştir.

2010 yılında ABD, Dodd Frank Kanunu Bölüm 1502 olarak bilinen yasayı geçirmiştir. Kanun ABD şirketlerinin Demokratik Kongo Cumhuriyeti ve komşu ülkelerinden çıkartılan minerallere dair uyum incelemesi yapmasını gerektirmektedir.

Demokratik Kongo Cumhuriyeti ve Rwanda dahil çeşitli Afrika ülkeleri şirketlerin tedarik zincirlerini kontrol etmelerine yönelik kanunları geçirmişlerdir.

Çin’de Çin Ticaret Bakanlığı’nın alt birimi olan CCCMC (Çin Metal & Kimyasal İthalatçıları & İhracatçıları Ticaret Odası da bu konuda düzenlemeler çıkartmıştır.